

В. П. Кодацький,
кандидат економічних наук,
К. Г. Шарлай,
студентка,
м. Харків

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСІВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин суттєво зростає роль і значення громадських організацій в суспільно-політичному житті нашої країни. Діяльність громадських організацій певною мірою впливає на розмір доходів цільових фондів, державного й місцевих бюджетів, соціально-економічний розвиток України, національне багатство, рівень життя населення. Тому в сучасних умовах господарювання першорядне значення й особливу актуальність має подальша розробка теоретичних основ фінансів громадських організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення літературних джерел показує, що питання теоретичних основ фінансів громадських організацій розглядалися у наукових працях В.І. Відсоти, Ю.Б. Горшкова, В.О. Данилова, А.Г. Занегіна, А.М. Звонової, Л.В. Панової, О.Р. Романенко, В.І. Сидоренка, Є.П. Сичова і інших видатних учених-економістів. Але більшість питань теоретичних основ фінансів громадських організацій досліджені мало (зокрема потребує уточнення класифікація фінансів громадських організацій).

Слід відзначити, що в економічній літературі мало уваги приділяється дослідженням теоретичних основ фінансів громадських організацій. Тому названі проблеми потребують подальших досліджень і розробок, причому суттєвих.

Постановка завдання. У зв'язку з цим завданням цієї статті є дослідження теоретичних основ фінансів громадських організацій (зокрема викладення їх класифікації) у сучасних умовах господарювання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Громадські організації об'єднують громадян на основі єдності інтересів, уподобань і є некомерційними установами. Вони створюються для задоволення та захисту соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів громадян. Діяльність названих організацій регламентується їх статутом.

Фінанси громадських організацій — певні економічні відносини, які виникають під час руху їх грошових коштів. Вона є складовою і невід'ємною ланкою фінансової системи України.

На наш погляд, фінанси громадських організацій класифікуються на дев'ять (9) підланок:

1. Фінанси політичних партій. У свою чергу вони класифікуються на 151 підпідланку, тобто залежно від кількості політичних партій, які існують на Україні (станом на 1.07.2008 р. на Україні було зареєстровано 151 політичну партію). Наприклад, фінанси політичної партії «Народний Союз “Наша Україна”», фінанси Конгресу українських націоналістів і інші.

2. Фінанси професійних спілок, які класифікують залежно від галузей народного господарства. Наприклад,

фінанси профспілкових організацій підприємств промисловості, фінанси профспілок сільськогосподарських підприємств. Фінанси профспілкових організацій підприємств промисловості класифікуються залежно від галузей промисловості. Наприклад, фінанси підприємств машинобудування, фінанси підприємств металургійної промисловості та інші.

3. Фінанси благодійних фондів, що поділяються на фінанси республіканських благодійних фондів і фінанси регіональних благодійних фондів.

4. Фінанси спортивних організацій, які класифікуються залежно від видів спорту (наприклад, фінанси федерації легкої атлетики), а також залежно від видів спортивних товариств (наприклад, фінанси добровільного спортивного товариства «Водник»).

5. Фінанси ветеранських організацій класифікуються на фінанси громадських організацій ветеранів війни й фінанси громадських організацій ветеранів праці.

Фінанси громадських організацій ветеранів війни поділяються на фінанси громадських організацій ветеранів Великої вітчизняної війни, фінанси громадських організацій ветеранів Афганістану (наприклад, фінанси Харківської міської спілки ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), фінанси громадських організацій ветеранів локальних війн.

Фінанси громадських організацій ветеранів праці класифікуються залежно від галузей народного господарства (наприклад, фінанси громадських організацій ветеранів промисловості). В свою чергу фінанси громадських організацій ветеранів промисловості класифікуються залежно від галузей промисловості (наприклад, фінанси громадських організацій ветеранів підприємств машинобудування).

6. Фінанси творчих спілок класифікуються залежно від видів творчої діяльності).

7. Фінанси громадських організацій захисту: природи, пам'ятників культури, архітектури, старовини.

8. Фінанси громадських організацій антиалкогольного спрямування (наприклад, фінанси товариства боротьби за тверезість, фінанси товариства боротьби з пияцтвом і алкоголізмом, фінанси громадської організації «Пияцтву — бій»).

9. Фінанси інших громадських організацій.

Доходи громадських організацій формуються за рахунок коштів державного й місцевих бюджетів, членських та вступних внесків, надходжень від належних їм комерційних структур, від проведення платних заходів, добровільних та спонсорських пожертвувань юридичних і фізичних осіб. Якщо громадська організація отримує кошти з державного й місцевого бюджетів, то в цьому випадку ставиться вимога цільового їх використання.

Для політичних партій встановлено окремі обме-

ження. Так, створені ними установи й організації можуть належати тільки до засобів масової інформації, а комерційна діяльність повинна бути пов'язана з продажем суспільно-політичної літератури, виробів із власною символікою, проведенням свят, виставок, фестивалів, лекцій.

Відповідно до законодавства України, політичним партіям заборонено отримувати кошти й майно від:

1. Іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних громадян і осіб без громадянства.

2. Нелегалізованих об'єднань громадян і анонімних пожертвувачів.

3. Державних органів і підприємств (крім випадків, передбачених законодавством).

4. Підприємств, створених на основі змішаної форми власності, у яких частка держави або іноземного учасника є більшою, ніж 20%.

Витрати громадських організацій пов'язані з їх діяльністю, згідно з статутом, утриманням штату, управлінням капітальним будівництвом і капітальним ремонтом, проведенням культурно-масових заходів, адміністративно-господарськими затратами.

У сучасних умовах провідну роль в організації соціального захисту громадян України, підвищенню їх рівня життя відіграють професійні спілки і благодійні фонди.

Професійні спілки — найбільш чисельні громадські організації, метою діяльності яких є захист інтересів та прав громадян, що об'єднуються за професійною ознакою. Їх діяльність забезпечується за рахунок:

1. Членських, вступних і благодійних внесків.

2. Коштів, що надходять від підприємств за колективними договорами.

3. Доходів від комерційної діяльності належних їм підприємств.

Профспілкові організації мають право зберігати вільні кошти в банківських установах, мати власність (будинки, готелі, інше майно).

Кошти, що надходять первинним профспілковим організаціям, витрачаються згідно з кошторисом на:

1. Адміністративно-господарські та інші витрати.

2. Матеріальну допомогу членам профспілок.

3. Культурно-виховну роботу.

4. Фізичну культуру й спорт.

5. Преміювання профактиву.

Однією з форм реалізації й розвитку благодійної діяльності на Україні є створення благодійних фондів. Головною метою їх функціонування є здійснення благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих категорій громадян.

Благодійна діяльність на Україні здійснюється за такими напрямками:

1. Покращення матеріального стану соціально-незахищених громадян.

2. Підтримка розвитку охорони здоров'я, освіти, науки, культури.

3. Надання допомоги потерпілим від стихійного лиха, конфліктів, жертвам репресій.

4. Захист і охорона історичних пам'яток, навколишнього середовища, інше.

Держава не втручається у справи благодійних фондів, але може сприяти їх діяльності, особливо коли

вони спрямовані на вирішення проблем загальнонаціонального або регіонального значення (у цьому випадку можуть виділятися кошти з бюджету).

Доходи благодійних фондів формуються за рахунок:

1. Коштів державного й місцевих бюджетів.

2. Частини доходів від діяльності створених ними підприємств у межах, передбачених статутними документами.

3. Внесків членів фондів.

4. Кредитів та інших позиків.

5. Благодійних внесків і пожертвувань юридичних та фізичних осіб.

6. Коштів, що передаються на договірних засадах фізичними та юридичними особами для фінансування конкретних програм, які відповідають завданням фонду.

Особливість фінансів благодійних фондів полягає в тому, що в джерелах формування коштів переважають добровільні пожертвування та спонсорські внески.

Слід також відзначити, що порядок формування фінансових ресурсів благодійних фондів має деякі недоліки. Бувають випадки, коли фінансові ресурси благодійних фондів формуються не в добровільному, а в добровільно-примусовому порядку.

Кошти благодійних організацій витрачаються на благодійницьку діяльність, оплату праці штатним працівникам, адміністративно-господарські та інші видатки.

Органам центральної й місцевої влади слід приділяти більше уваги (зокрема збільшувати фінансування) діяльності громадських організацій антиалкогольного спрямування. Ці організації здійснюють пропаганду здорового способу життя, ведуть боротьбу з пияцтвом і алкоголізмом.

Доцільно дозволити громадським організаціям здійснювати комерційну діяльність. Це суттєво збільшить кошти, які перебувають у розпорядженні названих організацій. Також необхідно встановити норматив фінансування з державного й місцевих бюджетів громадських організацій, які відіграють значну роль у соціально-економічному житті нашої держави.

Висновки, перспективи подальших досліджень і розробок.

Із вищевикладеного можна зробити такі висновки:

1. Фінанси громадських організацій — певні економічні відносини, які виникають під час руху їх грошових коштів. Вона є складовою і невід'ємною ланкою фінансової системи України.

2. На наш погляд, фінанси громадських організацій класифікуються на дев'ять підланок.

3. У сучасних умовах провідну роль в організації соціального захисту громадян України, підвищенню їх рівня життя відіграють професійні спілки й благодійні фонди.

4. Особливість фінансів благодійних фондів полягає в тому, що в джерелах формування коштів переважають добровільні пожертвування та спонсорські внески. Слід також відзначити, що порядок формування фінансових ресурсів благодійних фондів має деякі недоліки. Бувають випадки, коли фінансові ресурси благодійних фондів формуються не в добровільному, а в добровільно-примусовому порядку.

5. Органам центральної й місцевої влади слід приділя-

ти більше уваги (зокрема збільшувати фінансування) діяльності громадських організацій антиалкогольного спрямування. Ці організації здійснюють пропаганду здорового способу життя, ведуть боротьбу з пияцтвом і алкоголізмом.

6. Доцільно внести зміни в законодавство України, які стосуються формування фінансових ресурсів громадських організацій.

Подальші дослідження й розробки теоретичних основ фінансів громадських організацій мають першорядне значення для збільшення доходів цільових фондів, державного й місцевих бюджетів, зростання національного багатства, прискорення соціально-економічного розвитку України, підвищення рівня життя нашого народу.

Література

1. **Данилов В.О.** Громадські організації і соціальний захист населення / В. О. Данилов // Панорама. — 200. — № 18. — С. 3. 2. **Панова Л.В.** Аудит підприємства / Л. В. Панова // Аудитор. — 2006. — № 7. — С. 32 — 34. 3. **Романенко О.Р.** Фінанси : підручник / О. Р. Романенко. — К. : Центр навч. літ., 2006. — С. 85 — 87. 4. **Сидоренко В.І.** Проблеми аудиту оборотного капіталу / В. І. Сидоренко // Економіст. — 2007. — № 5. — С. 14 — 17.

Кодацький В. П., Шарлай К. Г. Теоретичні основи фінансів громадських організацій

В умовах ринкових відносин суттєво зростає роль і значення громадських організацій в суспільно-політичному житті нашої країни. Діяльність громадських організацій певною мірою впливає на розмір доходів цільових фондів, державного й місцевих бюджетів, соціально-економічний розвиток України, національне багатство, рівень життя населення, тому в сучасних умовах господарювання першорядне значення й особливу актуальність має по-

дальша розробка теоретичних основ фінансів громадських організацій.

Ключові слова: ринок, фінанси, громадські організації, держава.

Кодацкий В. П., Шарлай К. Г. Теоретические основы финансов общественных организаций

В условиях рыночных отношений существенно растет роль и значение общественных организаций в общественно-политической жизни нашей страны. Деятельность общественных организаций оказывает определенное влияние на размер доходов целевых фондов, государственного и местных бюджетов, социально экономическое развитие Украины, национальное богатство, уровень жизни населения, поэтому в современных условиях ведения хозяйства первостепенное значение и особую актуальность имеет последующая разработка теоретических основ финансов общественных организаций.

Ключевые слова: рынок, финансы, общественные организации, государство.

Kodackiy V. P., Sharlaj K. G. Theoretical bases of finances of public organizations

In the conditions of market relations substantially a role and value of public organizations grows in social and political life of our country. Activity of public organizations renders certain influence on the size of profits of having a special purpose funds, state and local budgets, socially economic development of Ukraine, national riches, standard of living of population. Therefore subsequent development of theoretical bases of finances of public organizations has a primary value and special actuality in the modern terms of menage.

Key words: market, finances, public organizations, state.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2009 р.

Прийнято до друку 27.11.2009 р.